

**DEZVOLTAREA MOTRICITĂȚII FINE LA COPII PRIN
TEHNICI DE MODELAJ
DEVELOPMENT OF FINE MOTOR SKILLS IN CHILDREN THROUGH
MODELING TECHNIQUES**

*Angela BEJAN, asistent universitar,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*

Rezumat: În acest articol se prezintă unele aspecte ale dezvoltării motricității fine la copii prin tehnici de modelaj. Se propun reperele de bază în dezvoltarea abilităților motrice fine și a coordonării vizual-motrice la diferite vârste. Sunt descrise procedeele de lucru folosite în activitatea de modelaj, completate cu sugestii de teme ce pot fi realizate. Exemplele de jocuri și activități de modelaj propuse, servesc ca suport metodologic pentru educatori și părinți. La concluzii sunt formulate beneficiile utilizării tehnicilor de modelaj ce țin de dezvoltarea motricității fine la copii.

Cuvinte-cheie: motricitate, motricitate fină, modelaj, tehnici de modelaj.

Abstract: This article presents some aspects of the development of fine motor skills through modeling techniques. We proposed main landmarks in developing fine motor skills and visual-motor coordination at different ages. We have described the work processes by modeling, supplementing with suggestions for homework care can be made. The examples of games and modeling activities proposed can serve as methodological support for educators and parents. The findings present the benefits of using modeling techniques to develop fine motor skills in children.

Keywords: motor skills, fine motor skills, modeling, modeling techniques.

Dezvoltarea motricității la copiii de vârstă preșcolară rămâne a fi un subiect căutat atât de cadrele didactice cât și de părinți. Totodată la intrarea în grădiniță se întâlnesc foarte multe cazuri de dezvoltare insuficientă a motricității fine la copii, care se manifestă prin: neputința de a ține creionul în mână, neputința de a mănâncă singuri, scapă obiecte din mână, nu apucă obiectul corect etc. Aceste abilități se pot forma în cadrul unor exerciții și activități specifice cum ar fi activitățile de modelaj.

În sens extins și uzual, totodată, *motricitatea* se definește „Capacitate a activității nervoase superioare de a trece rapid de la un proces de excitație la altul, de la un anumit stereotip dinamic la altul.” [MDA]. Astfel, motricitatea reunește totalitatea actelor motrice efectuate pentru întreținerea relațiilor cu mediul social și natural, inclusiv prin efectuarea deprinderilor specifice ramurilor sportive, toate acestea realizându-se prin contracția mușchilor scheletici.

Perspectiva pedagogică, prezintă un tip de manifestare a acestei capacități, numită și *motricitatea fină* (vs. Grosieră) care se referă la un set de abilități și activități ce implică folosirea mâinilor și degetelor, adică acele abilități motrice pentru realizarea cărora toți mușchii fini ai mâinii lucrează ca să ducă la îndeplinire mișcări precise, rafinate [3, p. 118].

La vârsta timpurie, începând de la naștere până la intrarea în școala primară, abilitățile motrice fine se configurează într-un ritm relativ constant și predictibil. La naștere, copilul are prezent reflexul de apucare. Acesta se manifestă prin faptul că pumnul copilului se închide odată cu atingerea obiectului. La 3-4 luni se observă cum progresează prin faptul că obiectul este atras spre sine. La 4-5 luni, copilul poate apuca cu succes obiectele folosind degetele inelar, mijlociu și cel mic (degetul mare fiind inactiv). În jurul vârstei de 10 luni se remarcă activitatea degetului mare și arătător (areta obiecte, detalii, atingere suprafețe) și la 15 luni degetul arătător va domina

activitate motrică fină. Creionul inițial îl apuca cu toată palma lăsând vârful fie în partea de sus, fie în partea de jos. Până la vârsta de 3 ani, este momentul când învățăm copilul să țină creionul în mână corect: cu degetul mare și arătător sprijinit de cel mijlociu [7]. O prezentare sintetică a reperelor în dezvoltarea abilităților motrice fine și a coordonării vizual-motrice o redăm în tabelul ce urmează (adaptare după Dănilă Oana) [Apud 3, pp. 120-121]:

Tabelul 1. Repere în dezvoltarea abilităților motrice

Vârsta	Abilități motrice fine și coordonare vizual-motrică
1 lună	<ul style="list-style-type: none"> Ochii pot urmări un obiect în câmpul median sau dinspre cel median spre cele laterale; Apucă strâns obiecte plasate în mână.
2 luni	<ul style="list-style-type: none"> Ochii pot urmări obiecte în mișcare stânga-dreapta; Poate ține jucării mici pentru perioade scurte de timp; Poate începe să-și remarce mâinile.
3 luni	<ul style="list-style-type: none"> Ochii pot urmări obiecte în mișcare circular; Mâinile sunt mai relaxate; Bebelușul e capabil să privească un obiect și va încerca să ajungă la acesta (îndreptare direcționată vizual).
4-5 luni	<p><i>Pensa cubito-palmara – poate apuca cu ultimele 3 degete strânse în palmă:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Degetele se ating între ele, începe să se întindă cu ambele mâine deodată; Este capabil să se întindă și să apuce o jucărie mică folosind ambele mâini; Atinge masa sau o altă suprafață cu un alt obiect sau îl izbește pe acesta.
6 luni	<p><i>Pensa digito-palmara – poate strânge ultimele 4 degete, dar policele nu este implicat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Se întinde spre un obiect cu o singură mână; Scutură un obiect mai lung; Folosește o pensă toală (toate degetele) pentru a ridica obiecte mici.
7 luni	<ul style="list-style-type: none"> Transferă un obiect mic dintr-o mână în alta.
8 luni	<p><i>Pensa radio-palmara – degetul mare este în opoziție cu toate celelalte degete:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Este capabil să atragă un obiect plasat vertical; Poate împunge un obiect cu degetul arătător.
9 luni	<p><i>Pensa radio digitală – folosește degetul mare și cel arătător pentru a ridica obiecte mici, de exemplu cereale:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Izbește două obiecte unele de altele; Bate din mâni.
10 luni	<ul style="list-style-type: none"> Poate extrage 3 obiecte plasate vertical.
11 luni	<ul style="list-style-type: none"> Pune obiecte mici într-un recipient mediu sau mare; Poate pune mai multe obiecte de dimensiune medie (de exemplu cuburi).
12-14 luni	<ul style="list-style-type: none"> Poate lăsa un obiect (aruncă o minge) și o poate arunca din nou; Poate să manipuleze coperta unei cărți sau să răsfoiască pagină cu pagină; Poate să arate un obiect cu degetul, să așeze o piesă simplă pe o planșetă de puzzle; Începe să facă semne mici pe hârtie.
15-17 luni	<ul style="list-style-type: none"> Poate construi un turn din 2 cuburi; Mâzgălește spontan – fără demonstrație.
18-23 luni	<ul style="list-style-type: none"> Poate construi un turn din 4-6 cuburi; Poate răsfoi mai multe pagini deodată; Poate să împingă, să tragă sau să lase obiecte din mână.
24-29 luni	<ul style="list-style-type: none"> Imită desenarea unei linii verticale; Este capabil să desfacă un capac de recipient; Poate construi un cub din 8 cuburi; Imită gesturi orizontale pe o hârtie.

30-36 luni	<ul style="list-style-type: none">• Poate construi un turn din 10 cuburi;• Poate copia un cerc pe hârtie;• Poate decupa hârtia folosind o foarfecă specială pentru copii.
36 luni	<ul style="list-style-type: none">• Poate tăia o hârtie în două cu o foarfecă specială pentru copii;• Știe să coase mărgelile pe un fir dur, să sârmă, să taie o foaie de hârtie, să adune; cereale cu o lingură într-un recipient și să o transfere într-un alt borcan.
3-3,5 ani	<ul style="list-style-type: none">• Poate să deseneze linii drepte, trage linii, repetă figuri simple modelate pe un creion, sculptează bile, cârnați din plasticină;• Este capabil de a fixa și de a desface toate tipurile de încuietori, butoane, execută bine exerciții pentru deget, este fluent în foarfece.
4 ani	<ul style="list-style-type: none">• Poate ține corect un creion, desenează hexagoane, stele, decupează orice forme geometrice;• Știe să sorteze obiecte mici, să desfășoare ambalaje, să înlătore mărgelile mici pe un fir, să sculpeze figuri din aluat, plastilină, să lege noduri, să repete contururile obiectelor cu un deget în aer.
5 ani	<ul style="list-style-type: none">• Poate să copieze litere, numere, pliază hârtia de mai multe ori, desenează o casă;• Este capabil să identifice obiecte mici la atingere, pantofi din dantelă, prind mingea cu două mâner. La copiii preșcolari mai mari, dezvoltarea abilităților motrice fine la copii constă în faptul că mâinile și degetele sunt deja formate pentru a stăpâni scrisoarea.
6 ani	<ul style="list-style-type: none">• Poate copia figuri complexe cu un creion, părți ale corpului unei persoane;• Poate prinde un obiect abandonat cu o mână și poate realiza o imagine în oglindă;• Este capabil să cânte la un instrument cu tastatură, împletește pigtail-uri, stăpânește aproape complet posibilitățile motilității mâinii.

Dezvoltarea motricității fine se realizează în fiecare zi timp de câțiva ani. Perioada vârstei timpurii este foarte importantă și are un efect semnificativ asupra dezvoltării coordonării motorii fine și asupra integrării motor-vizuale a copiilor preșcolari. Cu cât copilul va fi stimulat să lucreze musculatura caracteristică articulației mânuțelor, cu atât acesta va deveni mai îndemânat și va avea un control mai mare asupra mișcărilor.

Putem antrena motricitatea fină la copii punându-le la dispoziție mai multe materiale:

- jucării;
- puzzle;
- acuarelă;
- plastilină;
- pensule;
- cărți;
- machete etc.

Activitățile de modelaj pot servi un mijloc valoros de dezvoltare a motricității fine, deoarece copiii lucrează cu materialul maleabil:

- plastilină;
- lut;
- argilă;
- ceară, cocă.

Modelarea figurinelor reprezintă o activitate distractivă, dar și utilă în dezvoltarea copilului. Este o activitate care îi pune imaginația și creativitatea la încercare, îi antrenează și degetele și mâinile în realizarea activităților migăloase.

Activitatea de modelaj contribuie la dezvoltarea musculaturii fine a mâinii prin specificul procedeele și tehnicilor de lucru, la formarea și dezvoltarea deprinderilor creative și la dezvoltarea unei relații armonioase între gândire-îndemânare și afectivitate. În plus, modelajul poate debloca și facilita cu succes comunicarea verbală a copilului legată de experiențele și trăirile acestuia.

Procedeele de lucru folosite, de regulă, în activitatea de modelaj sunt:

- *frământarea* – strângerea acesteia dintr-o mână în alta;
- *mișcarea translatorie (rularea)* cu palma/cu degetele pe un suport sau cu palmele față în față;
- *mișcarea circulară (rotirea)* a palmelor/ degetelor pe un suport sau cu ambele palme față în față;
- *aplatizarea (apăsarea)* cu palma sau cu degetele pe un suport;
- *adâncirea* cu degetul mare;
- *îmbinarea părților* modelate prin *lipirea/netezirea* cu ajutorul degetelor;
- *presarea/apăsarea* cu palma a unor elemente de plastilină (aluat, lut) pe un suport;
- *ruperea* – decuparea unei părți dintr-un întreg;
- *strângerea unei suprafețe* de plastilină cu mâinile la diferite distanțe;
- *scobirea unei suprafețe* de plastilină cu un instrument de lucru;
- *netezirea unei suprafețe* de plastilină/ lut cu mâna uscată/udă;
- *ciupirea* – apăsarea unei suprafețe cu două, trei sau toată mâna;
- *întinderea* – apăsarea și tragerea unei suprafețe cu două, trei sau toată mâna.

Totalitatea procedeele reprezintă tehnicile de lucru. Tehnica este modul sau maniera în care procedeele folosite fac să trăiască forma. Modelajul este tehnica prin care se realizează forme în relief. Aceste forme se obțin în două feluri [2, pp. 7-9].

Literatura de specialitate [5] recomandă pentru diferite grupe de vârstă procedeele de modelaj:

La copiii de vârstă de 3-4 ani:

- mișcarea translatorie a palmelor față în față și a palmelor față de planșetă;
- mișcarea circulară a palmelor față în față și față de planșetă;
- apăsarea palmelor pe planșetă pentru a realiza presarea sau lipirea unor bucăți de plastilină;
- adâncirea cu ambele degete.

La copiii de vârstă de 4-5 ani:

- mișcarea translatorie a degetelor față de planșetă;
- mișcarea circulară a degetelor față de planșetă și a degetelor celor două mâini așezate față în față;
- adâncirea cu degetul mare;
- întinderea cu ajutorul degetului mare și arătător de la aceeași mână și ciupirea cu aceleași degete.

La copiii de vârstă de 6-7 ani se va antrena mișcarea translatorie și circulară a degetelor de la ambele mâini.

Astfel, se va pune accent în grupele mici pe dezvoltarea mișcărilor diferențiate ale degetelor, iar în grupele mijlocie și mare - pregătitoare pe însușirea de către copii a procedeele

și tehnicilor de lucru. Prezentăm în continuare sugestii de teme pentru modelaj ce se pot realiza prin diferite procedee de redare.

Tabelul 2. Sugestii de teme pentru modelaj

Nr.d/r	Procedee de redare	Tematică sugerată
1.	• frământarea, aplatizarea și presarea	Ciorchine de strugure
2.	• mișcarea translatorie cu degetele pe planșetă și strângerea suprafeței de plastilină cu mâinile la distanțe egale	Copacul
3.	• mișcarea translatorie cu palmele față de planșetă	Litere decorate
4.	• mișcarea translatorie cu palmele față de planșetă	Cifre decorate
5.	• mișcarea circulară a palmelor față de planșetă, adâncirea și lipirea	Tablou de iarnă
7.	• mișcarea translatorie cu degetele pe planșetă și strângerea suprafeței de plastilină cu mâinile la distanțe egale	Flori și căpșuni pe cutii de chibrituri
8.	• mișcarea circulară a palmelor față de planșetă, adâncirea și lipirea	Trandafiri roșii
9.	• mișcare translatorie a degetelor față de planșetă, strângerea, lipirea	Tablou rotund cu flori (aluat)
10.	• frământarea, aplatizarea și presarea unei frunze naturale	Pomul (aluat alb sau colorat)
11.	• mișcarea circulară a palmelor față de planșetă, adâncirea și lipirea	Oița culcată în iarbă (aluat)
12.	• mișcare translatorie a degetelor față de planșetă, strângerea, lipirea	Ciuperca Coșul cu mere
13.	• mișcarea circulară a palmelor față de planșetă, adâncirea și lipirea	Ariciul Ursul
14.	• mișcarea translatorie cu degetele pe planșetă și strângerea suprafeței de plastilină cu mâinile la distanțe egale	Globuri Omida
15.	• mișcare circulară a palmelor față de planșetă, strângerea, lipirea	Omul de zăpadă Ciuperca
16.	• mișcare circulară a degetelor față de planșetă, strângerea, lipirea	Ouă decorate

Se recomandă ca, înainte de a începe activitatea de modelaj, să se antreneze mușchii mâinilor copiilor prin diferite exerciții – joc cu folosirea degetelor mâinii.

De exemplu [4, pp. 128 - 129]:

Familia mea

Acesta e tata bun și serios	(Arătăm degetul mare și-l răsucim)
Aceasta e mama exemplu	(Arătăm degetul arătător)
Fratele cel mare merge la școală	(Arătăm degetul mijlociu)
Sora cea mare cu păpușa-n	(Arătăm degetul inelar)
Sora cea mică la mama aleargă	(Arătăm degetul mic)
Iată familia noastră întregă	(La sfârșit, închidem și deschidem pumnișorul)

Pornind de la fundamentarea științifică pe care o demonstrează Montessori [6] cu referire la dezvoltarea motricității fine, este necesar de a enumera următoarele avantaje: au parte de o dezvoltare mai rapidă a creierului; au și o gândire și o imaginație bine dezvoltate; vorbesc bine și au o memorie mai bună; ajută la scriere, desenare, prinderea obiectelor, la îmbrăcare și dezbrăcare etc. Am prezentat o multitudine de tehnici de modelaj, care cu ușurință pot fi utilizate atât de pedagogii cât și de părinți.

Activitățile de modelaj pot fi integrate în activitățile casnice din viața de zi cu zi, utilizând în calitate de material aluat, argilă, play doh etc. Cu cât copilul își folosește mai mult mușchii mici ai mâinii, cu atât va deveni mai îndemânic.

Referințe bibliografice:

1. BARBU PETRUȚ, G. *Copilul și motricitatea*. Editura Nomina, 2013. 224 p. ISBN 978-606-535-419-7;
2. BOJNEAG, M. *Modelajul, începutul unei pasiuni. Ghid metodic pentru învățământul preșcolar*. Petroșani: Tehno – Art, 2007. 40 p. ISBN 978-973-7779-74-8;
3. *Dezvoltarea copilului și educația timpurie*. Iași: Polirom, 2016. 309 p. ISBN 978-973-46-56691;
4. DUMINICĂ, S., DASCĂL A. *Activități de dezvoltare personală în instituțiile de educație timpurie*. Volumul I. Ghid metodologic pentru cadrele didactice și părinți. Chișinău: S. n., 2019. 168 p. ISBN 978-9975-58-193-6.
5. JDER, Daniela. *Elemente de didactică aplicată în învățământul preșcolar. Metode didactice – repere și exemplificări*. București: Didactica Publishing House, 2017. 145 p. ISBN 978-606-683-497-1;
6. MONTESSORI, M. *Metoda pedagogiei științifice aplicată la educația copiilor mici*. București: Cartea Românească, 1922. 240 p.;
7. MORAND DE JOUFFLEY, P. *Psihologia copilului*. București: Teora, 2004. 120 p. ISBN 973-601-984-5.